

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ מקץ, ד' טבת, ה'תשל"ג

יוצא לאור לש"פ מקץ, שבת חנוכה, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לעילוי נשמת

אבינו הרה"ח הרה"ת ר' יהושע ע"ה

ב"ר מרדכי שמואל ע"ה

מונדשיין

נלביע ב' טבת, זאת חנוכה, ה'תשע"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

מתאים לברכת ה' וחסדו להוציאם מארץ צי' ועיף לרווחה בארץ חמדה טובה ורחבה.

וגדול זכות של כל אלו שזכו ועלו משם ומתנהגים באופן האמור, שהרי נעשים הם למופת לכל אלו שבסביבתם ועל אחת כמה וכמה לאלה שעדין נמצאים שם, אשר בלשון רבנו הזקן "אָ איד ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אָפגעריסן פון אלקות", ובהזדמנות הכי ראשונה הרי תכף ומיד ניכר זה במעשה בפועל בהנהגתו היום-יומית, ובמיוחד בנוגע לחינוך הבנים והבנות.

ויהי רצון שיהי' כל האמור באופן דמוסיף והולך ואור, כהוראת ימי חנוכה שזה עתה באנו מהם.

בברכה להמשיך בפעולות הטובות, טוב לשמים וטוב לבריות, הלך ומוסיף ומתוך שמחה וטוב לבב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מקץ, שבת חנוכה הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ מקץ, ד' טבת ה'תשל"ט, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויהי'ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חנוכה, ה'תשע"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בארץ חמדה טובה ורחבה: נוסח ברכה ב' דברכת המזון.
בלשון רבנו הזקן "אָ איד . . פון אלקות": אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד אגרת א'מד (ע' שפד — נעתק ב"היום יום" כה תמוז). א'קטו (ע' תקמו — נעתק ב"היום יום" כא סיון).
דמוסיף והולך . . כהוראת ימי חנוכה: שבת כא, ב. טושו"ע או"ח סתרע"א ס"ב.
טוב לשמים וטוב לבריות: קידושין מ, א.

הוספה

בי"ה, זאת חנוכה, ה'תשל"ג
ברוקלין, נ.י.

ועד נשי ובנות חבי"ד
אשר בנחלת הר חבי"ד
בארצנו הק' תבנה ותכונן
ע"י משיח צדקנו ב"ב
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

מכתבן עם המצוי"ב על דבר הכנס ומסיבת חנוכה נתקבל כאן באיחור.
והתקווה שבודאי עבר בהצלחה רבה, וזכות הרבות מסייעתן,
ובפרט שמדובר על דבר נשים ובנות שעמדו במצב של מסירת נפש
עשיריות בשנים, וכמה מהן משך יותר מיובל שנים, עד שהשם יתברך, המשגיח
על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, הראה חסדו ונפלאותיו ועלו לארצנו
הקדושה, וכלשון הכתוב — ארץ אשר תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד
אחרית שנה.

והרי זה הוא, כמדובר כמה פעמים, מתאים בדיוק לתוכן תורת הבעל שם
טוב על הכתוב **כן בקודש חזיתך**, שבא בהמשך להכתוב לפני זה **צמאה לך נפשי
כמה לך בשרי בארץ צי' ועיף — כן בקודש**, הלואי (בהיותי) בקודש, **חזיתך**
באותה התלהבות וצמאון כמו בהיותי בארץ צי' ועיף. ובלשון הפשוט, כפשוטו,
הרי הוא **כן** — באמת ובודאי — חזיתך, באותו צמאון ותשוקה.

שלכן כל המסייע ועושה בזה אשרי חלקם, שהרי זה נוגע לכל אותם
שעדין נמצאים בארץ צי' ועיף, ששואלים ודורשים ונדוע להם על דבר ההנהגה
של כל אחד ואחת שעלו משם, עד כמה הוסיפו ביראת שמים ובתורה ומצוותי

חסדו ונפלאותיו: תהלים קז, ח; טו; כא; לא.

וכלשון הכתוב — ארץ אשר תמיד עיני ה"א בה גו': עקב יא, יב.

והרי זה . . כמדובר כמה פעמים, מתאים כו': ראה תו"מ התועדויות חנ"ו (תשכ"ט ח"ג) ע'
286. שיחות קודש תשל"א ח"ב ע' 497 ואילך. ע' 512. תשל"ב ח"א ע' 392. ח"ב ס"ע 401
ואילך. שיחות קודש תשל"ג ח"א ע' 203 ואילך. ובכ"מ.

תורת הבעל שם טוב על הכתוב **כן בקודש חזיתך** . . צמאה לך נפשי גו': תהלים סג, ב-ג. וראה
כש"ט בהוספות סס"ד. וש"נ.

כן — באמת ובודאי — חזיתך: ראה גם תו"מ התועדויות ח"א (תשי"ד ח"ב) ע' 251.
חכ"ט (תשכ"א ח"א) ס"ע 97 ואילך. ובכ"מ.

בס"ד. שיחת ש"פ מקץ, ד' טבת, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. חנוכה ופורים, שני הימים טובים שמדרכנו, קשורים עם
שלשת הימים טובים שמדאורייתא (שנתפרשו בחומש), שהרי "כל דתקון
רבנן כעין דאורייתא תקון"¹, ומזה מובן שכל חמשת הימים טובים,
שנקראים כולם בשם יו"ט, קשורים ושייכים זל"ז, וענינם אחד.

וכמובן גם מהמבואר בלקו"ת² ש"פסח שבועות סוכות הם כנגד ג'
אבות, אברהם הוא בחי' פסח, לושי ועשי עגות³, והוא חסד דרועא
ימינא⁴. שבועות, מ"ת בקול השופר, אילו של יצחק (בחי' גבורה,
כמארז"ל⁵ אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום", ובתורה כתיב
"מימינו אש דת למו"). וסוכות בחי' ויעקב נסע סכתה⁷. והמה תרין
דרועין וגופא. וחנוכה ופורים הם תרין ירכי קשוט" (בחי' נצח והוד⁸).

ואעפ"כ יש חילוק ביניהם — שבכל הימים טובים יש "אסרו חג",
כמ"ש רבינו הזקן בשו"ע⁹ ש"נוהגין . . להרבות קצת באכילה ושת' ביום
שלאחר החג בכל ג' רגלים ואין מתענין וכו'", וכן אין אומרים תחנון
וצדקתך צדק [אלא שבזה גופא יש חילוק בין פסח וסוכות, ש"אינו אלא
מנהג", לשבועות, ש"ביום שלאחר חג השבועות מן הדין אסור להתענות
בו", כפי שמבאר בארוכה בסוף הל' פסח, ב"סדר תפלת חג השבועות"¹⁰,
"לפי שהי' יום טבוח בזמן שביהמ"ק הי' קיים, דהיינו שבו ביום היו
מקריבין עולות רא'י שלא היו יכולים להקריב ביו"ט עצמו וכו'"],
משא"כ בחנוכה ופורים, הנה אף ש"כל דתקון רבנן כעין דאורייתא
תקון", מ"מ, לא מצינו בהם ענין של "אסרו חג".

וטעם הדבר — בפשטות ע"פ נגלה — בגלל ש"אסרו חג" קשור

עם הקרבת הקרבנות ע"ג המזבח, כמ"ש¹¹ "אסרו חג בעבותים עד קרנות

(1) פסחים ל, ב. וש"נ.

(2) דרושי ר"ה נח, א.

(3) וירא יח, ו.

(4) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(5) מכות כד, רע"א. וש"נ.

(6) ברכה לג, ב.

(7) וישלח לג, יז.

(8) ראה תקו"ז חדש צג, ג-ד.

(9) או"ח סתכ"ט סי"ז. וש"נ.

(10) שם סתצ"ד סי"ט. וש"נ.

(11) תהלים קיח, כז. וראה סוכה מה, ריש

ע"ב.

המזבח" [וכמבואר¹² בדברי המהרי"ל¹³ (בנוגע ל"ב הימים של קרבנות הנשיאים, ש"יום י"ג הי' להם אסרו חג") שכל אסרו חג הוא יו"ט משום דשלמים נאכלים לשני ימים, ונמצא, שביום שאחר יו"ט יש עוד בשר הקרבן, והיינו, שאע"פ שהקרבן שלמי שמחה היתה ביו"ט, הרי אכילת בשר הקרבן — שהאכילה עצמה פועלת השמחה דיו"ט¹⁴ — היתה גם ביום שאחר יו"ט], וכיון שבחנוכה ופורים אין ענין של קרבנות, לכן לא תיקנו לאחריהם "אסרו חג".

אמנם, בפנימיות הענינים, ע"פ תורת החסידות, יש מעלה בחנוכה (ופורים) לגבי שאר הימים טובים גם בנוגע להמשך לאחריה, שזהו תוכן הענין ד"אסרו חג" [ולפלא שלא שמים לב לזה, וכמדובר כמ"פ שיש ענינים פשוטים לגמרי שמרוב פשטותם לא שמים לב אליהם, ועד"ז בנדו"ד, שרואים זאת מיד כשלומדים דרושי חנוכה גם ללא התבוננות עמוקה], כדלקמן.

ב. ובהקדים — גודל העילוי של חנוכה בכלל:

ידוע שנרות חנוכה אין בטלין לעולם, כמ"ש הרמב"ן¹⁵ בפירוש דברי המדרש¹⁶ "הנרות לעולם אל מול פני המנורה" — ש"רמזו . . לנרות של חנוכה חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו".

וטעם הדבר — לפי שחנוכה נמשך מבחי' נעלית ביותר באלקות שלמעלה מסדר השתלשלות, ששם לא שייך ענין של שינוי, כמ"ש¹⁷ "אני הוי' לא שנית".

וכמבואר בכתבי האריז"ל¹⁸ (שבשנה זו מלאו ד' מאות שנה להסתלקותו) שבכל יום מימי חנוכה יש לכוין למדה א' מי"ג מדה"ר, והרי כללות הענין ד"ג מדה"ר הוא למעלה מהשתלשלות.

והמשכה זו שבאה ממקום נעלה ביותר, נמשכת ופועלת למטה מטה ביותר — בעוה"ז שאין תחתון למטה ממנו, ובעוה"ז גופא — "על פתח ביתו מבחוץ", בצד שמאל, ו"משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק", "דכליא רגלא דתרמודאי"¹⁹, והיינו, שאין זו פעולה בדרך מקיף בלבד, או במקצת כו', אלא באופן שגר חנוכה פועל כליון²⁰ בבחי' רגלא

(12) ראה שד"ח פאת השדה מערכת
האל"ף כללים סקנ"ד.
(13) הלכות ר"ח ניסן בתחלתו.
(14) ראה פסחים קט, ט.
(15) ר"פ בהעלותך.
(16) במדב"ר פט"ו, ו.

(17) מלאכי ג, ו.
(18) פע"ח שי"ט פ"ד.
(19) שבת כא, ב ואילך.
(20) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קסז. ריש ע' קע. וש"נ.

(75) שבת קיח, ב.
(76) ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י. ובכ"מ. וש"נ.
(77) ראה כש"ט בהוספות ס"ט ואילך.
(78) ירמ"י ל, ז.

ע"פ טבע דוקא, ועד ש"הקורא הלל (ששייך לענין הנס) בכל יום כו"⁷⁵, שזהו היפך ענין ההלל.

ולכן, ב"תהלה לדוד" שאומרים בכל יום, ועד שיש עילוי מיוחד ב"האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים"⁷² — אין מקום לאות נ' שמורה על ענין הנס, שהרי האומר הלל בכל יום (ועאכו"כ ג"פ בכל יום) הו"ע בלתי רצוי, כיון שסדר ההנהגה צ"ל ע"פ טבע.

אבל בנוגע ל"נס" עצמו, שענינו הנהגה שלמעלה מהטבע — הנה לא זו בלבד שיש בו אות נ' בגלוי, אלא עוד זאת שהתחלת התיבה היא באות נ', שבזה מרומז תכלית העילוי שבענין ה"נס" — שדוקא ע"י מצב של נפילה באים לעילוי גדול יותר, באופן ש"אתהפכא חשוכא לנהורא"⁷⁶, וכתורת הבעש"ט⁷⁷ על הפסוק⁷⁸ "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע", ש"מן הצרה . . (ממנה בעצמה) תצא לו ישועה".

טז. דובר אודות הגזירה האיומה ד"מיהו יהודי" — י"ל בפ"ע.

* * *

יז. (לאחרי ברכה אחרונה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד"י) שהחידוש של חנוכה הוא בנוגע להמשכתו במשך כל השנה כולה — יקחו את המזונות עבור ה"מלוה מלכה", ולאח"ז ימשיכו זאת על כל השנה כולה, להיות "נרות להאיר" באופן דמוסיף והולך ואור, ועד שנזכה לנרות של ביהמ"ק השלישי שיודלקו ע"י אהרן כהן גדול.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ואני אבטח בך".]

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 129 ואילך.

יג. המשך הביאור בפירוש רש"י ד"ה "חותמך ופתיך"⁶⁸ — נכלל בשיחת ש"פ וישב ס"ט⁶⁹.

* * *

יד. בנוגע להערות על הזהר דפרשת השבוע, מתעכב אדמו"ר על המסופר בזהר⁷⁰ אודות הנסים (שזהו ענין הקשור לחנוכה, דמיני' אזלינן) שנעשו "לההוא בר נש" בפני ר' אבא, ומבאר⁷¹, ש"שרש הנסים הוא מצד בינה. זהו שהנסים היו בפני ר' אבא, כי ר' אבא בחינתו הוא בינה".

ומבאר שם, ש"נס הוא ב' אותיות נ' ס', נ' מורה על נפילה, וס' מורה על סמיכה ועזר מהנפילה, כמארז"ל⁷² מפני מה לא נאמר נ' בתהלה לדוד כו', ובא דוד וסמכן שנאמר⁷³ סומך ה' לכל הנופלים, והיינו ענין נס, שהי' בסכנה דהיינו בנפילה, וניצול הימנה הוא אות ס', שס' הוא בבינה".

אך צריך להבין:

כיון שאות נ' מורה על נפילה, ובגלל זה "לא נאמר נ' בתהלה לדוד" (בגלוי, אלא רק בהעלם) — למה ב"נס" יש אות נ' בגלוי?

ויתירה מזה: לא זו בלבד שב"נס" יש אות נ' בגלוי, אלא עוד זאת, שהאות נ' (היא לא לאחרי האות ס', אלא) קודמת לאות ס', כך שתיבת "נס" מתחילה באות נ', ועד שדוקא האות נ' מורה על ענין הנס, כדאיתא בגמרא⁷⁴ "הרואה הונא בחלום נס נעשה לו (נו"ן כנגד נו"ן), חנינא חנניא יוחנן נסי נסים נעשו לו" (נוני"ן הרבה, נסים רבים), ונמצא, שענין הנס קשור (לא עם אות ס', אלא) עם אות נ' דוקא; ולאידך גיסא — "לא נאמר נ' בתהלה לדוד"!

וכמדובר כמ"פ שאדמו"ר ביאר רק ענינים שיש בהם חידוש, ואילו בנוגע לשאר הענינים סמך שיבינו לבד.

טו. והביאור בזה:

ענין ה"נס", למעלה מהטבע — אינו סדר הרגיל, שצריך להיות

דתרמודאי, אותיות מורדת²¹ — להוציא אותה מן ה"שוק", ולהכניסה (כפי שנשאר במציאותה בבחי' רגל) בגבול הקדושה.

ומזה מובן שיש עילוי בחנוכה אפילו לגבי מתן תורה — שהרי אע"פ שגם מ"ת פעל בעולם שנתבטל ממציאותו כו"²², הרי הפעולה דמ"ת היתה רק לפי שעה, משא"כ נר חנוכה פועל שה"חוק" נעשה בבחי' פנים בעצם, ועד שזהו ע"ד העילוי דלעתיד לבוא, שאז יקויים היעוד²³ "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", היינו, שהבשר הגשמי עצמו יראה אלקות, שזהו ענין נעלה יותר מאשר ראיית עיני השכל.

ג. ונוסף לזה ישנו העילוי המיוחד ד"זאת חנוכה"²⁴:

העילוי ד"זאת חנוכה" מודגש לכל לראש בקריאת התורה,

— שזהו ענין שנתתקן ע"י משה, כדברי המשנה²⁵ לאחר פירוט סדר הקריאה בתורה בכל השנה (כולל גם הקריאה דחנוכה, אף שלא הי' עדיין בימי משה): "שנאמר²⁶ וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו", "אכולה מתניתין קאי, ללמוד מכאן שמצוה לקרות ביום המועד מעניני המועדות" —

שמרבים בקריאת התורה, שהרי בכל יום קורין רק קרבנו של נשיא אחד (ולפי מנהגנו — קרבנות של שני נשיאים), ואילו ב"זאת חנוכה" קורין גם הקרבנות של שאר הנשיאים שלאחרי יום השמיני, ונוסף לזה קורין גם את הסך-הכל של כל קרבנות הנשיאים ("זאת חנוכה המזבח וגו'"), ועד שקורין גם "בהעלותך את הנרות וגו'", ששייך לכללות הענין דנרות חנוכה, והיינו, שאע"פ שזהו ענין כללי ששייך לכל ימי חנוכה, הנה דוקא ב"זאת חנוכה" בא הדבר בגילוי באופן של קריאה בתורה.

ומודגש גם ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל (הנ"ל ס"ב), שבכל יום דחנוכה יש לכוון למדה אחת ד"ג מדה"ר, וביום הח' (זאת חנוכה) מנוצר עד ונקה, שיש בהם עילוי מיוחד, להיותם שני המזלות ד"אלפים", שהם בבחי' מקיף על חו"ב ("אלפים")²⁷, שלכן בכחם לפעול ענין הזיווג ועד

(21) עמה"מ שער קרית ארבע ר"פ קיא

(22) א. קה"י ערך תרמוד.

(23) ראה שמור"ר ספכ"ט.

(24) ראה גם מכתב זאת חנוכה שנה זו

(25) ראה גם מכתב זאת חנוכה שנה זו

(26) ראה גם מכתב זאת חנוכה שנה זו

(27) אג"ק חכ"ח ע' עח.

(25) מגילה לא, רע"א ובפרש"י.

(26) אמור כג, מד.

(27) ראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב

ע' תלו ואילך. דברים ח"א ס"ע רכו ואילך.

ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות — אות

אל"ף ס"ה סק"ג (ע' קכב ואילך). וש"נ.

(72) ברכות ד, ב.

(73) תהלים קמה, יו"ד.

(74) שם נו, רע"א (ובפרש"י).

(68) וישב לח, יח.

(69) לעיל ע' . וש"נ.

(70) פרשתנו רא, ב.

(71) לקוטי לרי"צ פרשתנו ס"ע קפ ואילך.

להולדה באופן שימושך "דור ישרים יבורך"²⁸, כפי שמצינו בנוגע לברכת "מזל טוב מזל טוב" בחתונה, שזהו לנגד ב' המזלות נוצר ונקה²⁹.

וכן מובן גודל הענין ד"זאת חנוכה" ע"פ המבואר בד"ה ברוך שעשה נסים להצ"צ³⁰.

ד. אמנם, לאחרי כל העילויים הנ"ל, הרי התכלית בזה אינה בשביל ימי חנוכה עצמם, אלא העיקר בזה היא ההכנה בכדי לפעול על כל השנה כולה:

עיקר הענין של חנוכה הוא — שאז הי' החינוך של ביהמ"ק (כמדובר לעיל³¹). והרי כללות ענין החינוך הוא בעיקר הכנה לכל משך הזמן שלאח"ז, וכמו בחינוך האדם בהתחלת ימי חייו, כמ"ש³² "חנוך לנער", ששכלו קטן עדיין וצריך ללמדו ולחנכו, ע"ז שנותנים לו מתנות רבות כו"³³ — הרי עיקר הכוונה בזה היא בשביל הזמן שלאח"ז, במשך כל ימי חייו, באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי"³⁴, ש"גם כי יזקין (עד לתכלית הזקנה) לא יסור ממנה"³², לעבוד עבודתו בשלימות (לפי מדרגתו, כידוע³⁵ מה שאמר הרה"צ ר' זושא, שאינו מתיירא שידרשו ממנו מדוע לא הי' במדרגתם של פלוני ופלוני, כי אם מדוע לא הי' במדרגה שנדרשת ממנו).

וכפי שהי' גם בחנוכת המשכן וביהמ"ק, שהי' ריבוי בענין הקרבנות, הן בכמות [ועד שבחנוכת ביהמ"ק "קדש המלך את תוך החצר גו' כי מזבח הנחושת אשר לפני ה' קטן מהכיל את העולה ואת המנחה ואת חלבי השלמים"³⁶], והן באיכות, שהמקריבים היו נשיאי ישראל³⁷, שנשיא הוא ראש בני, ולא סתם ראש, אלא כפי שהראש הוא באופן של רוממות והתנשאות; וכל זה הוא בתור הכנה ונתינת כח להקרבת הקרבנות במשך כל השנים שלאח"ז.

ומזה מובן גם בנוגע לחנוכה — שכל העילויים שבו הם בשביל ההמשכה על כל השנה כולה.

וכיון שהעילוי דחנוכה הוא בשביל הימים שלאח"ז, הרי בהכרח

(28) תהלים קיב, ב. (29) ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רו. לקו"ש כט, א. ובכ"מ. (30) אה"ת חנוכה (כרך ה) תתקנו, ב. ואילך. (31) שיחת ש"פ וישב ס' (לעיל ע'). (32) משלי כב, ו. (33) ראה תו"א וישב כט, ד. לקו"ת נשא כט, א. ובכ"מ. (34) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב. (35) ראה גם תו"מ חנ"ה ס"ע 145. וש"נ. (36) מלכים"א ח, סד. (37) נשא ז, ב ואילך. וראה תו"א שם.

וכמו"כ בנוגע להשתדלות למסור כל עניני חנוכה לתלמידים ולתלמידות⁴⁰, אשר, לאמיתו של דבר נקרא כל אחד בשם "תלמיד", כמודגש בתואר "תלמיד חכם", ולא "חכם" [ומי שחושב את עצמו ל"חכם", הנה באמת אינו גם "תלמיד חכם"...], כיון שתמיד צריך להמשיך ללמוד.

ועד שנזכה שכל אחד ואחת יהי' תלמיד או תלמידה של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העם כולו⁴¹, ויקויים היעוד "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", ובאופן ד"כמים לים מכסים"⁴².

* * *

יא. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויהי מקץ גו'.

* * *

יב. הביאור בפירושו רש"י,

— למה אינו מתרץ התמיהה על יוסף, שלאחרי שנעשה משנה למלך, הניח את יעקב אביו בצער ואבילות, ולא שלח להודיע לו שהוא חי? כי כבר פירש בפי' וישב⁶³: "למה לא גילה לו הקב"ה, לפי שהחרימו (השבטים) וקללו את כל מי שיגלה (שאם מישהו מהם יתחרט וירצה לגלות, אין לו רשות לגלות), ושתפו להקב"ה עמהם (שגם כולם יחד אינם רשאים לגלות, כי אם בהסכמתו של הקב"ה, שהשתתף עמהם), "אבל יצחק (שלא השתתף עמהם) הי' יודע שהוא חי, אמר, האיך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות"; ומזה מובן שגם יוסף אמר "האיך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות".

אמנם, כאשר יעקב "ראה באספקלריא של קודש שעדיין יש לו שבר במצרים" (אף ש"לא היתה נבואה ממש להודיעו בפירושו שזה יוסף"⁶⁴), הבינו שהקב"ה מודיע שמתחיל הזמן לגלות כו', ולכן "וירדו אחי יוסף", "שהיו מתחרטין במכירתו וכו"⁶⁵, וכשיוסף ראה זאת, אמר להם "אני יוסף אחיכם"⁶⁶, והם שעשו את החרם, בודאי ידעו כשירצה הקב"ה לגלות ליעקב, ויאמרו לו "עוד יוסף חי"⁶⁷ —

(61) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד. (62) ישיעי' יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן. (63) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד. (64) פרש"י פרשתנו מב, א. (65) שם, ג ובפרש"י. (66) ויגש מה, ד. (67) שם, כו. (68) לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ. (69) ישיעי' יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן. (70) לז, לג.

ומזה מובן שהענין דחנוכה הוא באופן שתחילה ישנו ביום הראשון ענין כללי שכולל גם שבעת הימים שלאח"ז — בחי' החכמה כפי שנקראת אור ז' הימים [שזוהי בחי' החכמה כפי ששייכת כבר לז' הימים — ז' מדות דחכמה, ולא בחי' החכמה כפי שהיא מצד עצמה באופן שלמעלה משייכות לז' הימים, באופן "חתום", ובפרט "בחנותו של כהן גדול"], ורק לאח"ז נמשכים מזה ז' הימים — שזהו ע"ד האמור לעיל ע"פ גגלה, שהנס הי' ברגע אחד שבו "מצאו .. פך אחד של שמן כו'", ובזה כלול גם מה שהדליקו ממנו שמונה ימים, באופן שהם מציאות אחת.

ט. וע"פ האמור שכל שמונת ימי חנוכה הם מציאות אחת, נמצא, שהשלימות של כל ימי חנוכה היא ב"זאת חנוכה" דוקא²⁴.

וזהו העילוי ד"זאת חנוכה" גם ביחס ליום הראשון של חנוכה שכולל כל ימי חנוכה:

לכאורה, יום ראשון דחנוכה שוה במעלתו ליום האחרון ("זאת חנוכה"), שהרי כשם שיום הראשון זקוק ליום האחרון, כמו"כ זקוק יום האחרון ליום הראשון.

אבל, החילוק הוא, שהמעלה של יום ראשון קשורה עם עצם המציאות של חנוכה, שהרי ללא יום הראשון לא קיימת כלל המציאות של חנוכה; ואילו המעלה של היום האחרון היא בשלימות של חנוכה, והיינו, שאף שכבר ישנה המציאות של חנוכה, ובכל יום מימי חנוכה מברכים ומדליקים הנרות וכו', חסרה עדיין השלימות של חנוכה, ורק ב"זאת חנוכה" נעשית השלימות של כל ימי חנוכה.

י. וכאמור לעיל, התכלית של כל העילויים ד"זאת חנוכה" היא — לא בשביל ימי חנוכה עצמם, אלא כדי שיומשך על כל השנה כולה, וכמו בענין החינוך, שהתכלית היא ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה", ולא זו בלבד שלא יתמעט, אלא אדרבה, שיהי' באופן דהולך ומוסיף ואור.

ולכן: כל מה שדובר אודות הענינים שבהם צריכים לפעול במשך ימי חנוכה, החל מההתוועדויות (מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁹) וההתעוררות בנוגע לפועל בענין ההשפעה "על פתח ביתו מבחוץ" — צריך להמשיך אותם על כל השנה כולה, ובאופן שיהי' ניכר ונראה בגלוי (שלכן יוכלו לומר בצדק) שהי' כדאי כל הכחות שהשקיעו בזה⁶⁰, וכפי שראו בפועל את ההצלחה שהיתה בנוגע לפעולות עם אנשי הצבא כו'.

(59) קדושים יט, יח.

(60) מלמעלה ולמטה ובינתיים כו'.

לומר שיש בהם עילוי לגבי חנוכה, כמובן מזה שלא משתמשים בזהב עבור דברים פחותים כמו כלי חרס.

וכמודגש בענין החינוך שהוא הכנה לזמן שלאח"ז — שהחינוך הוא בקטנותו, קודם שמחוייב במצוות, והכוונה בזה היא בשביל הזמן שלאח"ז, כשיתחייב במצוות.

ה. ועפ"ז מובן גם בנוגע לענין ד"אסרו חג":

אע"פ שע"פ גגלה לא מצינו בחנוכה ענין של "אסרו חג" כמו בכל יו"ט, הנה ע"פ חסידות — הרי אדרבה: כל התכלית והמכוון של חנוכה הוא לפעול על הזמן שלאח"ז, שזהו תוכן הענין ד"אסרו חג".

ונקודת הדברים — שבחנוכה ניתן כח על כללות העבודה במשך כל השנה, אלא שהדבר תלוי ברצונו של כל אחד לנצל את הכח שנותנים לו, ואם רק ינצל זאת, יוכל לפעול שעבודתו במשך כל השנה כולה תהי' באופן דמוסיף והולך ואור, כך, שיהי' ניכר שהי' כדאי בכל העילויים שנפעלו במשך ימי חנוכה, כיון שעל ידם ניתוסף בעבודה במשך כל השנה כולה (ע"ד המדובר לעיל³⁸ בנוגע לענין המסחר ("כנען" מלשון סוחר), שאין זה באופן שמשקיע זון ומרויח זון³⁹, שאז אינו נחשב למסחר, אלא צריך להיות ענין של ריוח דוקא).

ו. ולכן, כאן המקום לעורר בנוגע לכל ההחלטות טובות שנתקבלו בהתוועדויות שנערכו במשך ימי חנוכה⁴⁰ — שכיון שנעשו באופן של "כולנו כאחד"⁴¹ יש בהם תוקף מיוחד (כמבואר בקונטרס החלצו⁴²) — שהעיקר הוא שכל זה יומשך על כל השנה כולה.

ובפשטות — שהפעולה דימי חנוכה תהי' ניכרת במשך כל השנה כולה באופן ההנהגה בבחי' שמן טהור דוקא, ללא מגע של ענינים זרים כו', וכאמור, באופן דמוסיף והולך ואור.

ועד שפועלים הענין ד"כליא רגלא דתרמודאי", וזוכים לקיום היעוד⁴³ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" כביאת משיח צדקנו, תיכף ומיד.

* * *

(38) שיחת ש"פ וישב ס"ד (לעיל ע' ...).
 (39) ראה ב"מ מ, ב (ובפרש"י). וש"נ
 ("זבון וזבין תגרא איקרי" (בתמי"י)).
 (40) ראה שיחת ש"פ וישב הנ"ל ס"ז (לעיל ע' ...).
 (41) נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. וראה תניא פל"ב.
 (42) פ"י (סה"מ תרנ"ט ע' סא).
 (43) זכרי' יג, ב.

ז. בהמשך להמדובר לעיל אודות העילוי ד"זאת חנוכה" — יש להוסיף בזה גם ע"פ נגלה דתורה⁴⁴:

ובהקדם החקירה של הגאון הרגצ'ובי⁴⁵ אם שמונת ימי חנוכה הם "מציאות אחת (שטח אחד שמתפשט על משך שמונה ימים) או נפרדים" (שמונה נקודות בפני עצמם); הנפק"מ להלכה בנוגע לגר שנתגייר או קטן שהגדיל באמצע חנוכה (אם הם מציאות אחת, הרי החסרון שבתחלת חנוכה הוא חסרון בכל הענין דחנוכה, ובמילא אינו יכול להדליק בימים שלאח"ז, אבל אם הם ח' נקודות בפני עצמם, יכול להדליק בימים שלאח"ז, כיון שהם מציאות בפ"ע מהימים שלפנ"ז); והשייכות לפלוגתת הראשונים בנוגע לנרות חנוכה.

ויש לקשר חקירה זו עם ב' האופנים שבקביעת היו"ט דחנוכה⁴⁶ — אם הוא מצד נס הנצחון במלחמת היוונים (כמרומו בשם "חנוכה" "חנו כה"⁴⁷, ע"ש שחנו ונחו מאויביהם), או מצד נס פך השמן (שלכן "קבעום כו' בהלל והודאה"⁴⁸, "להודות ולהלל"⁴⁸):

הנס של נצחון המלחמה הי' באופן שהיו כמה מלחמות עם היוונים⁴⁹, ועד שבחנוכה הי' גמר הנצחון במלחמה. ונמצא, שנס זה הי' (לא ברגע אחד, אלא) במשך כמה זמן. ובהתאם לכך, הנה גם היו"ט דחנוכה הוא באופן של נקודות נקודות, שמונה נקודות בפני עצמם.

אבל בנוגע לנס של פך השמן — הנה הנס ש"מצאו .. פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול"⁴⁹ אירע ברגע אחד,

[ואף שבשביל עשיית השמן יש צורך בכמה הכנות במשך זמן — הרי הכנות אלו היו בנוגע לכל השמנים שבהיכל, אלא שאותם טימאו היוונים, מלבד פך אחד שהי' חתום בחותמו של כה"ג, וא"כ, החידוש הוא (לא בעשיית השמן, אלא) בכך ש"מצאו" אותו, ומאורע זה הי' ברגע אחד].

וברגע זה הי' גם הנס באיכות השמן⁵⁰, שהקב"ה שינה וחיזק את כחו של השמן שיוכלו להדליק ממנו שמונה ימים,

(44) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 243 ואילך (גם משיחה זו).
(45) נסמן באג"ק (שבעה ערה 24) ולקו"ש שם.
(46) ראה גם שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה תשכ"ז בתחלתה (תו"מ חמ"ח ע' 383). וש"נ.
(47) תקו"ז תי"ג (כט, רע"א). טואו"ח סתר"ע. וראה בהנסמן בתו"מ ח"ב ריש ע' 306, ובתו"מ ס"ה כסלו ס"ע קעה.
(48) נוסח "הנרות הללו".
(49) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 368.
(50) ראה גם "רשימות" חוברת קעד ע' 7 (383). וש"נ. ואילך. לקו"ש שם ע' 184 ואילך.

[ועפ"ז מתורצת השאלה שנשאלת בין בני הישיבות⁵¹: איך היו יכולים להדליק את המנורה בשמן של נס — כיון שהנס הי' בכך ש"מצאו .. פך אחד של שמן", שהי' שמן טבעי; ומה שנתעצם כחו של השמן, אינו בסתירה לכך שההדלקה צריכה להיות בשמן זית ולא בשמן נס⁵²].
ובהתאם לכך הנה גם היו"ט דחנוכה הוא באופן ששמונת הימים הם מציאות אחת.

ח. ולהעיר, שעפ"ז מתורצת גם השאלה הידועה⁵³ מדוע חוגגים חנוכה במשך שמונה ימים, אף שלכאורה הי' הנס רק במשך שבעה ימים, שהרי פך השמן הי' בו להדליק יום אחד — כיון שגם ביום הראשון הי' נס ש"מצאו .. פך אחד של שמן כו"⁵⁴, ואדרבה: זהו עיקר הנס, כיון שלולי זאת לא הי' יכול להיות הנס שהדליקו ממנו שמונה ימים.

ועד"ז מצינו בשערי אורה — בסגנון החסידות, אבל באופן המובן גם בהתבונות קלה, ללא צורך בהתבוננות עמוקה, וז"ל⁵⁵:

"עיקר הנס ביום הא', והוא במה שהדליקו ממנו ח' ימים, כידוע דז' נרות היינו ז' מדות דחכמה, שכלולים בחכמה, ונק' החכמה אור ז' הימים, שכוללם יחד, ונמצא מה שהדליקו מפך זה, שהוא להאיר אור החכמה מחדש .. הוא עיקר הנס, והוא כולל ז' ימים וכו'".

ומסיים, "וזהו שמברכים להדליק נר חנוכה, ולא נרות חנוכה (בלשון רבים, כמו שאומרים "הנרות הללו", ובפרט ש"המהדרין (מדליקים) נר לכל אחד ואחד"⁵⁶, כך, שגם בלילה הראשון מדליקים יותר מנר א'), כי הח' ימים יום א' הן, והוא אור דחכמה .. שזהו להדליק נר א' דחכמה, וממילא יודלקו ח' ימים".

ועפ"ז יש לבאר גם מ"ש⁵⁵ "בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" — דלכאורה, "אל מול פני המנורה", שהוא הקנה האמצעי⁵⁶, מאירים ששה נרות, ולא שבעה⁵⁷ — כי, שבעת הנרות הם ז' מדות שכלולים תחילה בחכמה ונמשכים ממנה, ועז"נ "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", שזהו כפי שחוזרים ונכללים בחכמה⁵⁸.

(51) ראה גם "רשימות" שם. תו"מ חל"ח ריש ע' 266.
(52) ראה גם לקו"ש שם הערה 38.
(53) ראה גם תו"מ חנ"ח ס"ע 263 ואילך.
(54) ראה מאירי שבת שם.
(55) שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו
(56) פמ"ב (זו, סע"ב).
(57) ראה רא"ם ר"פ בהעלותך. הובא ב"רשימת המנורה" בתחלתה (ע' ב). וראה גם תו"מ חמ"ז ע' 83. וש"נ.
(58) ראה גם אוה"ת בהעלותך ס"ע שכא.
(59) שיערי אורה שם פ"ד (ד, סע"א ואילך).